

YEREL SİYASETTE TEMSİL VE KATILIM: KADIN AKTÖRLER

Tülay ORUÇ

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi ABD,
Doktora Öğrencisi
baturtulay@gmail.com

Yrd. Doç. Dr. Erdal BAYRAKCI

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü
ebayrakci@konya.edu.tr

Öz

Yerel siyasette temsil kavramı, halk gibi düşünen ve halkın içinden olan küçük bir kesimin halk adına karar alabilmesidir. Yerel siyasette katılım, yerel yönetimlerde herkesin etkin katılımı sayesinde hem çalışanların hem de yerel halkın motivasyonu sağlanmaktadır. Kadın aktörlerin yerel yönetimlere katılımı ve temsili, kadınların siyasal sistemle yeterince bağ kuramadığını göstermektedir. Erkek egemen bir topluma sahip olmamız, siyaset erkek işidir gibi kalıp düşünceler içerisinde kadınların siyasete katılımının dünden bugüne yeterince temsil edilemediğini ve katılımının dünya ortalamalarının oldukça altında olduğunu görmekteyiz. Kadınlar siyasal anlamda yeterince temsil edilmemektedir. Sadece seçim zamanı sandık başında kullanılan oy'un katılım olarak görülmesi yeterli değildir. Kadınlar siyasetten dışlanmamalı hatta teşvik edilmelidir. Siyasette kadın katılımı, kadın sorunlarının çözümü için gereklidir. Yerel yönetimler halkın yönetime katılma noktasında önemli bir role sahiptir. Çünkü vatandaşlar için daha kolay erişilebilir olduğundan öncelikle yerel düzeyde kadınların yeterince temsil edilmesi gerekmektedir. Kadınların siyasette eksik temsili önemli bir sorundur ve giderilmelidir. Yerel yönetimlerde kadın temsiline yetersizliği, kadın ve erkek eşitliğini sağlayacak siyasal katılım süreçlerinin desteklenmesiyle giderilebilir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler Yerel Siyaset, Yerel Temsil, Yerel Katılım, Kadın Aktörler.

REPRESENTATION AND PARTICIPATION IN LOCAL POLITICS: WOMAN ACTORS

Abstract

In local politics; representation describes how some individuals stand in for others or a group of others, for a certain time period. The political idea of representation is based on the idea that some person or institution acts on behalf of the people, by representing their beliefs, attitudes and perspectives. The motivation of employees and local people is provided with everyone's active participation in local politics. Participation and representation of women in local governments, in the modern era are under-represented in contrast to men. The existence of that male-dominated society cause to be under-representation of women in local government in most countries, worldwide. In theory, the right to stand for elections, to become a candidate and to get elected, is based on the right to vote. The reality is, however, that women's right to vote remains restricted: principally because the only candidates to vote for are mostly male. Women's representation in government is necessary to solve the social problems because they are tending to advance it. Women's role in local government is also very important because they play important roles in campaigning and mobilizing support for their parties. Without the active participation of women and the incorporation of women's perspective at all levels of decision-making, the goals of equality, development and peace cannot be achieved.

Keywords: Local Politics, Local Representation, Local Participation, Woman Actors, Local Governments.

Giriş

Yerel Siyasette Temsil kavramı, halk gibi düşünen ve halkın içinden olan küçük bir kesimin halk adına karar alabilmesidir. Bireyin kendi kendine yönetime katılabileceği en uygun ortam yerel düzeyde olmalıdır. Belediye meclisleri belediyenin karar organıdır ve yerel halk tarafından seçilen üyelerden oluşmaktadır. Yerel siyasetin belirleyicileri, partilerin teşkilat ve temsilcilikleri, il genelmeclisi ve belediye meclis üyeleri, sivil toplum kuruluşlarının yerel temsilcilikleri ve yerel medya grupları, esnaf ve vatandaşlardan oluşmaktadır. Yerel siyasette katılım kavramı bir şeyden pay almak, bir şeye ortak olmak, bir şeyin aktörleri arasında yer almak olarak nitelendirilebilir. Katılımcı yerel yönetim anlayışında herkesin etkin katılımı sayesinde hem çalışanların hem de yerel halkın motivasyonu artmaktadır.

Kadınların siyasete katılımı incelediğinde, yüzyıllar boyunca içinde buldukları siyasal sisteme yeterince bağ kurmadan yaşadıkları görülmektedir. Yerel siyasete katılım ve temsil, kadınların toplumsal kalkınmadaki rolü açısından fazlasıyla önemlidir. 1930'da yerel seçimlerde kadınlar seçme ve seçilme hakkını elde etmiş olmasına rağmen günümüzde kadının siyasal katılımı oldukça düşük düzeydedir. Siyasi ilgi eksikliği, eğitim seviyesinin düşüklüğü, gelir düzeyinin düşüklüğü, ailevi sorumluluklar, ayırıcı cinsel yargılar gibi nedenlerden dolayı kadınlar siyasal sistemler ile yeterince bağ kuramamaktadır. Türkiye'de 1990'lar da Tansu Çiller'in ilk defa büyük bir partinin başına geçerek başbakan olması birçok kadını siyasete katılmaya özendirmiştir. 1999 ile 2004 seçimlerinde kadınların belediye meclis üyeliğinde bir miktar artış olmasına rağmen il genel meclisi üyeliğinde kayda değer bir artış olmamıştır. 2009 yerel seçimlerinde ise kadınların katılım oranında oldukça düşük bir artış olmuştur. 19 siyasi partinin katıldığı 2009 yerel seçimlerinde, 44 kadın ilbelediye başkanlıklarına, 31 kadında ilçe ve belde belediye başkanlıklarına aday gösterilmesine rağmen, seçim sonuçlarında sadece iki kadın il belediye başkanı olmuştur. En son yapılan 2014 Yerel Yönetim seçiminde de kadın temsili konusunda dikkate değer bir artış olmamıştır. Ülkemizde 2009 yılı yerel seçimlerinde kadın belediye başkanı oranı %0,9 iken 2014 yılı yerel seçimlerinde bu oran %2,9 oldu. Kadın muhtar oranı 2009 yılı yerel seçimlerinde %2,3 iken 2014 yılı yerel seçimlerinde bu oran %2 oldu (TUİK, 2018).

Bu çalışmada, Yerel Siyasette Temsil ve Katılım: Kadın Aktörler başlığı altındaki kavramlar incelenerek, bu konu ile ilgili tarihsel sürece ve bu süreçte yaşanan gelişmelere yer verilmiştir. Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Veriler bu konu ile ilgili yazılmış çeşitli makaleler, tezler ve kitaplardan oluşmaktadır. Bu çalışmayı desteklemek için; Konya Ak Parti 2 Kadın Milletvekili, Konya AKP, CHP, MHP, SP İl Kadın Kolu başkanları, AKP 2 İl genel meclis

kadın üyesi ve Meram Belediye Meclis kadın üyesi 1 kişi, Karatay Belediye Meclis kadın üyesi 1 kişi, Selçuklu Belediye Meclis kadın üyesi 2 kişi ile mülakat çalışması yapılmıştır. Yerel siyasette katılım ve temsiline ne ölçüde olması gerektiği mevcut sistemdeki katılım ve temsiline yeterli olup olmadığı sorgulanarak bir çalışma oluşturulmuştur.

Yapılan mülakat çalışmasında şu sorular sorulmuştur;

Mülakat Soruları:

1. Siyasette kadın temsili sizce neden önemli?
2. Parlamentoda Kadınlar yeterince temsil ediliyor mu?
3. Mensubu bulunduğunuz partide "Kadınların temsil" ini nasıl buluyorsunuz?
4. Partinizle diğer partileri karşılaştırdığınızda "Kadınların temsil" durumu hakkındaki değerlendirmeniz nedir?
5. Siyasal partilerin karar mekanizmalarında ve aday listelerinde sizce kadınlar neden yeterince yer bulamıyorlar?
6. Türkiye'deki Kadın temsili oranını diğer ülkelere göre nasıl değerlendiriyorsunuz?
7. Kadın temsilcilerin sayısı ile ülkelerin gelişmişlik düzeyi doğru orantılı mıdır?
8. İl genel meclisindeki ve belediye meclisindeki kadınların temsil oranını nasıl buluyorsunuz?
9. Yerel yönetimlerde kadınların katılımı ve temsili neden önemli ve yerel yönetimlerde kadınların temsil oranını nasıl buluyorsunuz?
10. Siyasetteki kadın temsilcilerin gerçekten "kadın" ve "kadınların sorunlarına" çözüm üretebildiklerine inanıyor musunuz?
11. Kadınların temsil ve katılım oranını arttırmak için "Ne yapılmalı"?
12. Kadınların siyasette temsil oranının artırılması kadınların sorunlarının çözümü için yeterli olacak mı?

Bu çalışma ile, Yerel Siyasette Temsil ve Katılım noktasında Kadın Aktörler' in durumu, temsil ve katılım hususundaki eksiklikleri ortaya konmaya ve eksikliklerin giderilmesi için öneriler sunulmaya çalışılmıştır. Çalışmamızdaki esas amaç; yerel siyasette temsil ve katılım kavramı olarak açıkladıktan sonra kadınların Türkiye'de yerel yönetimlerde katılımı ve temsil durumunu açıklamaktır.

1. Yerel Siyasette Temsil ve Katılım

1.1. Yerel Siyaset Kavramı

Yerel kelimesi sözcük olarak "yöresel, bir yöreye ait olma" anlamını taşıırken yerel siyaset bir yöreye ait siyaset anlamı yüklenmektedir (Demir, 2008:5). Yerel siyaset kavramı,

üzerinde uzlaşmış bir tanımlamadan ziyade farklılıklardan yaklaşılmış ve farklı yönlerden ele alınmıştır. Yerel siyaset, yerel yönetim örgütlerinin dışındaki diğer kurum ve örgütlerle, otoriteleri kapsayan süreçleri de içine almaktadır(Alkan ve Çiftçioğlu,2007:2).Yerel siyasetin özneleri; partilerin şehir düzeyindeki teşkilat temsilcilikleri, il genel meclisi ve belediye meclisi üyeleri, ulusal ölçekli sivil toplum kuruluşlarının yerel temsilcilikleri ve yerel düzeyli sivil örgütler, medya kuruluşlarının temsilcilikleri ve yerel medya grupları, yerelde bulunan kanaat önderleri, sermaye ve sendika mensupları, eşraf, esnaf ve vatandaşlar oluşturmaktadır (Demir,2008:6). Yerel siyaset şehir ölçeğinde faaliyet gösteren kişi, kurum ve kuruluşların, şehir ve şehir halkına ait sorun ve konuları ele alarak sürdürdükleri bir yerel iktidar mücadelesi; yerel düzeydeki kaynak ve imkanlar kullanılarak, yerel ölçekteki vatandaşların mutluluk, refah ve adaletini sağlamak üzere yerel iktidar ve otorite üzerinden yerel toplumu idare etme sanatıdır (Akdoğan, 2008:10).

Yerel siyaset; Siyaset ve Yerellik kavramlarının birleşmesiyle meydana gelmektedir.Siyaset Arapça kökenli bir kelime olmakla birlikte sözlük anlamları; politika, siyasa ülkeyönetimi, ceza, idam cezası, diplomatlık, at idare etme, seyislik olarak birbirinden farklı biçimlerde tanımlanmıştır(Çelikcan, 2010:5).“*Siyaset*” ve “*Politika*” biri Arapça, diğeri Latince kökenli bu iki sözcük zaman zaman aynı olguyu tanımlamakta kullanılmaktadır. Politika sözcüğü dilimize batı dillerinden geçmiş ve devleti yönetme anlamında kullanılan siyaset kavramına karşılık gelen bir terimdir. Büyük Selçuklu veziri Nizamül Mülk doğunun prensi sayılabilecek olan “*Siyasetname*” adlı eserinde başarılı siyasetin adalete ve bilgiye dayanan yönetim biçimi olduğunu belirtmiştir (Çiftçioğlu, 2006:7-8). Farabi'nin siyaset anlayışı insan odaklıdır. Onun siyaset teorisinde, devlet onu meydana getiren insanların ahlaki niteliklerine göre farklı olabilir. Bunların en üstünü ‘*fazıl şehir*’dir. Bunun reisi toplumun en üstün ve en ‘*kâmil*’ kişisidir. Ahlaki bakımdan üstün insanlardan oluşmuş topluluklar saadeti elde edebilirler. Weber’ e göre siyaset kişinin diğerkişiler üzerinde egemenlik kurması olarak yorumlanabilir. Makyavelist anlayış ise, siyaseti toplumsal ilişkilerde belirleyiciliğe sahip bir olgu olarak sunarken, Marx, tam tersine siyasetin özerk bir kurum olmadığını ve alt yapı kurumları tarafından belirlendiğini savunur. Marx’a göre siyaset, siyasetçilerin ve yöneticilerin aralarındaki mücadele ile açıklanamayabilir (Kandemir, 2010:42-43). Siyaset; hükümet etme, halkın idare edilmesi, kamusal ve siyasal alanın düzenlenmesi, uzlaşma-uyum-müzakere ile siyasal kararların alınması, siyasi iktidarın ele geçirilmesi mücadelesi, siyasi iktidar üzerinden kaynakların, değer ve sembollerin dağıtılması gibi anlamlarda kullanılmaktadır. Siyaset; karar alma,iktidara gelme, iktidarı

kullanma, iktidar üzerinden hayatın idari, siyasi, ekonomik, kültürel boyutlarını düzenleme, ülke ve toplum idaresi kavramları etrafında döner (Akdoğan, 2008:9) .

Yerellik, tarihi süreç içinde bir süre insanlar, birçok ortak sorunu, oluşturdukları yerel birimle çözmeye çalışmışlardır. Ekonomik bir faktör olarak ortaya çıkan güçlü yerel yönetimler, ulusların küresel arenada rekabet etmesine katkı yapmaktadır (Kandemir, 2010:45). Yerel yönetimlerde yönetenlerle yönetilenler arasındaki toplumsal ve mekânsal uzaklık en aza indiğinden, yönetilenler yönetenleri daha etkili ve doğrudan denetleyebilir. Demokrasi en yalın tanımıyla halkın kendi kendini yönetimidir. Yerel yönetimler halkın bu imkânı bulabilecekleri ve kullanabilecekleri kuruluşlar olarak demokrasinin tabandan tavana yayılmasını sağlarlar (Pustu, 2005:124). Yerel yönetimler; siyasi toplumsallaşma yani genel siyasi tutum, inanç, fikir, değer ve eylemlerin benimsenmesi ve demokratik sistem için gerekli davranışları gösterecek tipteki vatandaşın eğitilmesi sürecinde demokrasinin birer eğitim kurumu gibi çalışmasının yanı sıra demokratik siyasi kültürün oluşması ve işlerlik kazanmasına da katkı sağlamaktadırlar (Görmez ve Uçar Altınışık, 2011:36).

1.2. Temsil Kavramı

Temsil ile ilgili birçok tanımlama mevcuttur. Temsil, aristokratik ve monarşik bir orta çağ kurumu olarak gelişmiştir. Temsil sözcüğü, orta çağ süresince farklı toplumsal gelişmelere koşut olarak zamanla değişime uğramış ve 16. yüzyılda günümüze benzer bir anlama sahip olmuştur. Orta çağda kullanılan temsil, *“hak ve görev bakımından bir kimse ya da topluluğun yerine ve adına davranmak”* anlamında kullanılmamıştır (Çelik ve Uluç, 2009:218). Siyasi temsil, bir grubun çıkarı için genel bir sorumluluğu kabul etmeyi içeren bir yapıya sahiptir (Yıldırım, vd.,2011:508). Temsil, demokrasinin temel ilkelerinden eşitliğin, geniş ölçekli bir siyasal sisteme uygulanması olarak algılanmaktadır (Çelik, 2008:6). Herhangi bir toplumsal kategorinin sürekli olarak yetersiz temsil edilmesi, bir sorun olduğunu göstermektedir (Phillips, 1995:86). Küreselleşme ile açıklanan *“yeni dünya düzeninde”* ulus devlet ile açıklanamaz duruma gelen ulusal ve uluslar arası ilişkiler, *“temsil sorununu”* tartışma alanına sokmuştur. Bu açıdan bakıldığında yerel, bölge, ulus ve uluslar-üstü kademelenmesi çerçevesinde temsil önem kazanmıştır (Koçak ve Tolanlar, 2009:1006). Tarihsel süreç içinde John Locke, John Adams, Edmund Burke, Thomas Hobbes, John Stuart Mill, Jean-Jacques Rousseau gibi yazar ve düşünürler temsilin işlev ve geçerliliği konusunda farklı yaklaşımlar geliştirmişlerdir. Bu yaklaşımların temelinde, halk gibi düşünen ve halkın içinden olan küçük bir kesimin halk adına karar alabilmesi ve uygulaması yatmaktadır. Bu çerçevede temsil, gerçek kişilerin kendi yetkilerini gerçek olmayan kişilere aktarması olarak

tanımlanmaktadır. Mevcut düzende temsilin, daha çok örgütsel düzeyde ele alındığı söylenebilir. Yani birey üye olduğu örgüt aracılığı ile temsil edilmektedir. Seçimlerde temsilci seçmesi ise daha çok “uygun aday belirleme” şeklinde kendini göstermektedir. Temsil, halkın dernek, vakıf, oda gibi sivil toplum örgütleri aracılığı ile yönetim birimlerinde söz sahibi olması anlamına gelmektedir (Bulut ve Tanıyıcı, 2008:172).

Temsilin var olması gerektiğini ifade eden John Locke, “*temsile dayanmayan vergilendirme zorbalıktır*” derken, John Adams, Amerikan Devrimi bağlamında, seçimle oluşturulan bir meclisin halkın küçük bir minyatürünü oluşturması, halkın düşünce, duygu ve mantığını yansıtması ve halk gibi davranması gerektiğini ileri sürmekteydi. Edmund Burke de seçkinci yaklaşımına karşın, temsilci bir organın özünün ulusun duygularının yansıtılmasında yattığını belirtmiştir. Hobbes, temsil olgusunun her türlü hükümet türü için geçerli olduğunu ve tüm yönetimlerin halkı temsil ettiklerini savunmuştur. John Stuart Mill ise, temsile dayanan yönetim konusunda, toplumsal oluşumun tüm gereklerini yerine getirebilecek tek yönetim biçiminin tüm halkın katıldığı yönetim biçimi olduğunu ve katılmanın genel gelişme düzeyinin el verdiği ölçüde geniş olması gerektiğini ileri sürmüştür (Çitci, 1989:18-19). Temsilin koşulları halkın düzenli aralıklarla ve özgürce temsilcilerini seçmesi, seçilen temsilcilerin halka karşı duyarlı ve sorumlu olması ve seçilenlerin halkın temsil edici bir örneğini oluşturması olarak belirlenmektedir. Temsil ilkesi, kendi çıkar ve istemleri doğrultusunda temel siyasaları savunacak temsilci adayları arasından seçim yapacak bilinçli bir seçmen, öte yandan da “*genel çıkar*” ı savunacak bir temsilci ideale dayanmaktadır (Çitci, 1996:6). Temsili yönetim toplumu mükemmel bir biçimde yansıtmaz; bunun tek garantisi tüm yurttaşların hep birlikte ulusal mecliste toplanmasıdır. Temsilin sınırları içinde, kapsanacak kategoriler üzerine nasıl anlaşmaya varılabileceğini belirlemek zordur (Phillips, 1995:88).

1.3. Yerel Siyaset ve Yerel Temsil

Yerel siyaset ve yerel temsil birbirini tamamlayan kavramlardır. Yerel siyaset halka en yakın yönetim birimleri olarak görüldüklerinden temsil işlevinin bu yönetim birimlerinde daha kolay gerçekleşebileceğini belirten pek çok düşünür bulunmaktadır. Bu nedenle yerel siyaset demokratik potansiyel olarak diğer yönetim birimlerinden daha üstündür. Seçimle iş başına gelen yöneticiler, siyasi sorumluluk taşıdıklarından, aldıkları kararlarda ve yürüttükleri hizmetlerde bu sorumluluğu yansıtmaktadırlar (Yıldırım vd., 2011:509). Yerel siyaset yerel yönetim örgütlerinin dışındaki diğer kurum ve örgütlerle, otoriteleri kapsayan süreleri içine alır. O yerin merkezde ki milletvekilleri, merkezi yönetimce atanmış idare ajanları ve kamu bürokrasisi, baskı grupları, sendikalar, köklü etkinliğe sahip birey ve ailelere uzanan geniş bir

kurum ve aktör yelpazesine sahiptir. Yerel siyaset süreci bir yerel yönetim organının etrafında şekillenebilir ya da bu örgütlerin dışındaki kurumsal ve sosyal yapılar ilede oluşabilir (Çiftçiöğlü, 2006:22). Türkiye’de yerel yönetimler tarihsel gelişimleri sırasında Türk demokrasisine önemli katkılar sunmuşlardır. Tanzimat döneminde Muhassıllık Meclisleri ile ilk defa seçilmişlerin bulunduğu bir meclis deneyiminin yaşanması, I.Meşrutiyetin ilanından sonra Mebusan Meclisi üyelerinin, taşrada idare meclisi üyeleri tarafından seçilmesi, 1930 Belediye Seçimleri’nde ilk defa kadınların seçme haklarını kullanmaları ve 2000’li yıllarda yapılan reformlar ile nispeten katılımcılığın artırılması Türk demokrasisine yapılan önemli katkılar olarak sayılabilir (Koçak ve Ekşi, 2010:305).

Yerel siyaset kavramı yerel yönetimlerden daha geniş bir kapsama sahiptir. Yerel siyaset, yerel yönetimi, yerel yönetim organlarını, diğer kurum ve örgütleri kapsamaktadır. Yerel yönetimler: İl, belediye veya köy gibi belli yerlerde oturanların, mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere, merkezi idarenin dışında, devletten ayrı tüzel kişilikleri bulunan, belli bir özerkliğe sahip olan, karar organları seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir (Kestelliöğlü, 2011:55). Yerel yönetimler, Anayasa’nın 127. Maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, yerel yönetimler, tüm ülkeyi ilgilendirmeyen, sadece il, belediye veya köy halkının yerel ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları kanunda gösterilen ve seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir (Aydın, 2008:5).Yerel yönetimlerle ilgili yapılan reform çalışmalarında yerel yönetimlerin, kanunların kendilerine vermiş olduğu görev ve sorumlulukları kullanmada daha etkin, verimli ve özerk kuruluşlar haline getirilmesi yönünde olduğu halde, uygulamada, istenen amaca ulaşmada zorluklarla karşılaştığı görülmektedir. Bu sonucun ortaya çıkmasında farklı kaygılarla siyasi tercihlerin, merkezi idare lehine ağırlığını koymasından kaynaklanmaktadır (Eryılmaz, 2000:77). Yerel yönetimler özellikle ve öncelikle belediyeler, kamu kurumları, özel sektör ve hemşerileriyle birlikte, insanı bir bütün olarak ele alıp, kentsel yaşam kalitesini sürdürülebilir bir şekilde yürütülmesi politikalarının takipçisi olmalıdırlar (Başaran, 2008:30).

1.4. Yerel Siyaset ve Katılım

Katılım (participation), bir katılma olgusudur. Düşünülen ve yapılan şeylere katılmayı, olanı paylaşmayı ifade eder. Seyirci olmanın ötesinde bir durumdur. Katılım kavramı Siyaset Bilimine ait bir kavramdır. Genel bir ifade ile katılım; *“bireylerin kendileri ile ilgili, onları etkileyen fiziksel çevreler, programlar vekurumlar düzeyinde üretilen kararlarda yer almaları ya da belirli bir çevrenin planlanmasında, bir program ya da sonucun oluşturulmasında*

kendileriyle işbirliğine gidilebilmesi” (Kaypak, 2011:137), bireylerin kendilerini etkileyen ve ilgilendiren fiziksel çevrelerde, programlarda ve kurumlarda üretilen kararlara etkiye bulunmaları; bu kararların oluşumunda yer almaları olarak da tanımlanmaktadır (Özkeraz ve Zeren, 2009:230). Katılma, “*kamu siyasalarının belirlenmesinde ve uygulanmasında ve denetlenmesinde yer alma*” ya da iktidar kullanan kurum ve kişilerin aldıkları kararları etkileme amacına yönelik eylemlerin tümü olarak tanımlanmaktadır (Çitci, 1996:9-10). Gerçek anlamda bir katılmadan söz edebilmek için; biçimsel katılma olanaklarının var olması, yurttaşların bu olanakları etkin bir biçimde kullanması bu iki özelliğin yanı sıra katılmanın kamu siyasaları üzerinde etkin olması gerekir (Görmez ve Uçar Altınışik, 2011:38). Katılım, sadece siyasa geliştirme için değil, giderek siyasetten uzaklaştığı, siyasete olan ilgisinin azaldığı düşünülen vatandaş politikaya çekmek için de etkili bir strateji olarak görülmeye başlamıştır (Genç, vd., 2011:97). Katılım, mikro demokrasilerin temelidir ve demokratik bir yönetim sisteminin altyapısının sağlanmasında önemli bir işlev görmektedir. Katılımcı demokrasinin argümanları, kurum içi demokrasi ve bireylerin kendi istekleriyle kurdukları ve kendi istekleriyle katıldıkları birlikler-sivil toplum kuruluşlarıdır (Usta, 2011:205).

Yerel siyasetin de temel unsurlarından biri olan katılım hakkı, yerel siyaset için önemli bir sorumluluğun kentli haklarını korumak olduğunu kabul etmekte ve söz konusu hakların yaş, cinsiyet, ırk, inanç, milliyet, toplumsal, ekonomik ve politik ayırım gözetilmeksizin, ruhsal ve bedensel özürlere bakılmaksızın, bütün bireylere eşit koşullarda sağlanması gerektiğini savunmaktadır (Pektaş ve Akın, 2010:29). Katılım, bireylerde demokrasi duygusunu geliştirmekte, bu yolla yurttaşlar seçilmiş ve atanmış kamu görevlilerini daha etkili biçimde denetleyebilmekte, karar ve uygulamalarını değerlendirebilmektedir. Katılım, bireylerin sosyalleştirilmeleri sürecinin etkin yollarından birisidir. Toplumsal eklemleşme bu yolla kolaylaşmakta ve kolektif kararların alınabilmesi ve toplumsal görüş birliğine ulaşılması, bireylerde sahiplenme duygusunun ve topluluk üyeleri arasında sevgi, anlayış, hoşgörü ve eşitlik duygularının gelişmesine yardımcı olarak ortak değerlerin oluşması sağlanabilmektedir (Ağırbaş, 2008:122). Katılımcı yerel yönetim anlayışında, herkesin etkin katılımı sayesinde hem çalışanların, hem de yerel halkın motivasyonu sağlanabilmektedir (Henden, 2005:2). Katılım; yönetsel süreçlerin kendisi gibi bir sürekliliğe sahip olmalı, mümkün olduğunca tüm kurumsal yapıları ve mekânsal ölçekleri kapsamlı, gönüllülüğe dayanmalı ve salt bireysel ya da kurumsal çıkarların temsili için katılımı değil yaşanan kentin ya da toplumun geleceği için yaratıcılığa dayalı bir vizyonerliği içermelidir (Kentleşme Şurası, 2009:9).

2. Yerel Siyasette Kadın Aktörler

2.1. Türkiye’de Siyasette Kadının Konumu

Türk kadınının yerel siyasetteki konumunun analizi için bu konuda tarihsel sürece kısaca göz atmak gerekmektedir (Kırkpınar, 1998:13). Kadın yüzyıllar boyu ataerkil aile yapısı içinde, ailedeki rolü için hazırlanmış, evin idaresi için yetiştirilmiş ve ücretsiz aile işçisi olarak çalıştırılmıştır. Kadın toplumdaki aile içine çekilerek statüsünü kaybetmiş, erkek ise aile dışına itilerek statüsü yükseltilmiştir (Erbay ve Tuncay, 2006:26). Bu tarihsel süreç incelendiğinde, Osmanlı İmparatorluğu’nda siyasal temsil yoktu. İktidar Osmanlı hanedanına aitti. İlk defa 1. Meşrutiyetten sonra meclis kuruldu. Milleti temsil eden mebuslar sadece erkeklerdi. 1908 yılında bir kadın grubu parlamentoda dinleyici olarak bulunmak için harekete geçti. Bu teşebbüse rağmen ileriki yıllarda kadınlardan ciddi bir talep gelmedi. Bunun nedeni kadınların bu konudaki eğitimlerinin yetersiz olmasıydı (Tekin, 2009:49). II. Meşrutiyet’in özgürlük ideali ile birlikte kadın giderek özgürleşmeye, bireyselleşmeye başlamıştır. Kadınlar gerek aile yaşamında, gerekse toplumsal yaşamdaki ilişkiler ağında, dahası çalışma, hatta siyaset alanında yeni bir düzenlemeye gitmenin gereğini vurgulamış, toplumsal yaşamın tüm yönleriyle ilişkili olacak “*Kadın İnkılabı*”nın gerçekleşmesini istemişlerdir (Gökçimen, 2008:9).

Türkiye’de kadınlar medeni ve siyasi haklarından çoğunu doğrudan doğruya kendilerinin verdikleri bir mücadele sonunda değil; batıcıların geleneksel Osmanlı yapılarına karşı yürüttükleri mücadeleler sonunda kazanmışlardır (Tekeli, 1982:376). Tekeli’nin de ifade ettiği gibi, çağdaş Türk toplumunda kadının toplumsal konumunun iyileştirilmesi ve kadın haklarının kazanılması konusunda en önemli ve kalıcı adımlar, Atatürk Devrimleri ile atılmıştır (Arslan, 2004: 117). 1926 Türk Medeni Kanunu ile de kadınların statüsünde önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Kadınların yasal statülerinin eşitlenmesinde atılan önemli bir adımda siyasi haklar alanındaki kazanımlardır (Türel ve Çağlar, 2010:21). Türkiye kadına seçme ve seçilme hakkı tanıyan ilk ülkelerden biridir (Ayata, 1998:237). Ve Türk kadını siyasal alanda ilk olarak 1930 belediye seçimlerinde seçilme ve seçme hakkına kavuşmuştur (Arslan, 2004:117). Seçme ve seçilme hakkına kavuşan Türk kadını, 8 Şubat 1935 yılında yapılan milletvekilli genel seçimlerinde 17 kadın milletvekilli olarak Meclis’e girmeye hakkazanmıştır ve 1 Mart 1935’te Parlamento’nun ilk toplantısında yerlerini almışlardır. 1936’da yapılan ara seçimle bir kadın milletvekillinin daha Meclis’e girmesiyle birlikte TBMM’de toplam kadın milletvekilli oranı % 4,6’ya ulaşmıştır (Gökçimen, 2008:20-21). 1946 seçimleriyle birlikte Türkiye Cumhuriyeti çok partili siyasal rejimle tanışmıştır. Meclis’teki kadın oranı giderek düşmüştür. Kadınların siyasal katılımında yaşanan düşüş

eğilimi 1980'lerin sonlarına kadar devam etmiştir. Bu süre içinde temsil oranı % 0,6 ile % 2 arasında değişmiştir. Tekeli, 1945-1980 döneminde kadınların parlamentodaki temsiline ilişkin yaptığı tespit, söz konusu temsil oranlarının (% 0,6 - % 2) "bir varlıktan çok yokluk" ifade etmekte olduğunu belirtmiştir (Çadır, 2011:36). 1990'larda Tansu Çiller'in büyük bir partinin başına geçen kadın olması ve başbakanlık yapması, birçok kadını siyasete katılmaya özendirdi (Baltacı, Eser ve Tekin, 2009:15). 1995'teki anayasa değişiklikleri sırasında, partilerin kadın kolları kurmalarına yeniden olanak tanınmıştır. Kadın kolları, siyasal partiler için kadın oylarını çekmenin en önemli yoludur. Anayasada değişen şekliyle kadın kolları kurulmakla birlikte, kadınlar son derece edilgen bırakılmışlardır (Ayata,1998: 242). 1999 tarihli ve 445 sayılı Kanun'la Siyasi Partiler Kanunu'nun kadın kollarını yasaklayan hükmü yürürlükten kaldırılmıştır. Bugün siyasi partiler çıkardıkları yönetmeliklerle kadın kollarının çalışma usul ve esaslarını belirlemektedir. Bu yönetmelikler incelendiğinde, kadın kollarının seçimle göreve gelmesi ilkesinin benimsendiği ancak, önemli kısıtlılıkların devam ettiği görülmektedir. Bunlar, kadın kolları seçimle belirlenirken, parti merkezlerinin belirleme ve yönlendirmelerden vazgeçmemeleri ve seçilen kadın kolları yöneticilerine partinin karar organlarında söz ve karar yetkisi verilmemesinden kaynaklanmaktadır. Kadınların sorunlarını siyasi alana taşımak konusunda gerekli siyasal güç, yetki ve imkandan yoksundurlar (Gökçimen, 2008:45). Günümüzde Türk kadını yasalar karşısında, erkeği ile eşit haklara sahip olmakla birlikte, toplumsal ve siyasi hayatta eşitliğin varlığını söylemek mümkün değildir. Eşitsizlik başka toplumlarda olduğu gibi, Türkiye'de de erkeğin lehine işlemektedir.(Arslan, 2004:108). Kadının bağımlılığı sadece gelenek ve örflerin ürünü değil, her şeyden önce sosyo-ekonomik konumunun bir sonucudur. Dolayısıyla siyasetle daha fazla ilgilenmek ve siyasal davranış ve eylemlerde yer edinmesi gerekir.

2.2. Yerel Siyasette Kadının Konumu

Yerel siyaset demokrasinin gelişmesinde; ayrıca kadınların karar alma mekanizmalarına katılımında anahtar bir role sahiptir. Kadınlar, yerel düzeyde alınan kararların toplumsal cinsiyete daha fazla duyarlı olmasını sağlamak için kararları etkileyebilir. Ancak Türkiye'de kadınların siyasal yaşama katılımının ilk basamağı kabul edilebilecek yerel yönetimlerde de temsili sınırlıdır (Başbakanlık, 2008:13). Türk kadını önemli siyasal kazanımlar elde etmiş ancak tek başına bu yasal düzenlemeler, kadının ulusal ve yerel siyasal katılımını hala beklenen düzeye ulaştıramamıştır (Çağlar, 2011:68).

Kadınların yerel siyasete katılımları iki şekilde gerçekleşmektedir. İlki, kadınların siyasal aktörler olarak yerel yönetimlerde söz sahibi olmasıdır. İkincisi ise; kentsel hizmet

ihtiyaçları ve kent kullanımları çerçevesinde yerel yönetimlerin kararlarından etkilenen olarak kadınların katılımıdır. Yapılan son seçimler incelendiğinde, 1999 yerel seçim sonuçlarına göre, 3216 belediye başkanından ancak 20'si (%0,6) kadındır. Belediye meclislerinde kadınların temsili %1,6'iken, bu oran il genel meclislerinde daha da düşüktür (%1,4) (Alkan, 2004:2-3). 2004 yerel seçimlerini incelediğimizde ise, görev başına gelen 3225 belediye başkanından 18'i (%0,56), 34.447 belediye meclis üyesinden 817'si (%2,37), 3208 il genel meclisi üyesinden 57'si (%1,78) kadındır. Oysa yerel yönetim yerinden yönetim anlamına geldiğinden vatandaşlar için daha erişilebilir ve daha görünürdür. Bu erişilebilirlik ve yerindelik, aslında kadınların sorunlarına yanıt bulabilmekte de kilit önem taşımaktadır (Toksabay ve Memişoğlu, 2007:2). 1999 ve 2004 seçimlerini kıyasladığımızda kadın Belediye Meclis Üye sayısı yaklaşık %51 oranında artmıştır. Kadın Belediye Başkanı sayısında değişiklik olmazken, İl Genel Meclisi Üye kadın sayısında da %29 oranında bir yükseliş söz konusudur. Ancak genel olarak bakıldığında kadınların yerel yönetimlerdeki temsilinin çok düşük olduğu gözlenmektedir. 2004 yılında seçilmiş olan 18 kadın belediye başkanlarından sadece bir tanesi il belediye başkanı olup, diğerleri ilçe ve beldedüzeyindeki belediyelerden seçilmişlerdir (Başbakanlık, 2008:13). Bir sonraki 19 siyasi partinin katıldığı 2009 yerel seçimlerindeki sonuçlara göre ise sadece iki kadın il belediye başkanı olmuştur. Batı ülkelerini incelediğimizde kadınların yerel meclislerdeki temsil oranları %10 ile %50'ler arasındadır. Türk kadınının siyasetteki etkinlik düzeyinin düşüklüğü, üzerinde ciddiyetle durulması gereken bir olgudur (Gökçimen, 2008:41). Ülkemizde yapılan son dört yerel seçim sonuçlarını analiz ettiğimizde, 1999 yılı yerel seçimlerinde kadın belediye başkanı oranı 0,6, 2004 yılı yerel seçimlerinde bu oran 0,6, 2009 yılı yerel seçimlerinde bu oran %0,9 iken 2014 yılı yerel seçimlerinde bu oran %2,9 olmuştur (TUİK, 2018). Ülkemizdeki belediye meclisi üyesi profilini incelediğimizde ise, kadın üyelerin oranı ülke genelinde mahalli idareler seçimlerinde her dönem artmakla birlikte seviye olarak oldukça düşük durumdadır. Belediye meclislerindeki kadın üye sayısı 50 bin nüfusun altındaki yerlerde düşerken bu düzeyin üstündeki belediyelerde ise ortalamanın üstüne çıkmaktadır (Oktay, 2013:969).

Kadınlar, siyasal katılımın çeşitli veçhelerinde yer almış olsalar da siyasal partilerin yapısında etkili olabilmeleri ancak 20.yüzyılın ikinci çeyreğinden sonra gerçekleşebilmiştir (Geçgin, 2009:627). Günümüzde kadınların siyasal katılımına ilişkin en önemli sonuç, her sosyal seviyedeki kadınların daima erkeklerden düşük oranlarda seçime katılmalarıdır. Kadınlar oy kullanma dışındaki, siyasal ilgiden başlayarak siyasal katılmanın diğer tüm biçimlerinde de erkeklere göre katılımı azdır. Kadın-erkek eşitsizliğinin en somut biçimde

gözlenebildiği alan siyasal yaşamdır. Güç ve sayı olarak siyasette daha fazla bulunan erkekler, siyasal alana egemen oldukları ve siyasetin kurallarını kendileri belirlediği için, kadınların siyasete erkek egemenliği altında katıldığı gözlemlenmektedir. Yani siyaset erkek işi olarak görülmektedir (Baltacı, vd., 2009:7). Eğitim düzeyi yükseldikçe kadının siyasal katılımının, siyasal partilere üye olma ve etkin görevler üstlenme oranının arttığı görülmektedir (Çağlar, 2011:61). Günümüzde, kadınlarımızın katılım ve temsil durumunu incelediğimizde halen olması gereken düzeyin çok altında olduğu açık bir şekilde görülmektedir. Kadınların katılımının ve temsilinin artması için teşvik edilmesi gerekmektedir.

2.3. Yerel Siyasette Temsil ve Katılım: Kadın Aktörler Üzerine Bir Değerlendirme

Siyasette kadın katılımı, kadın sorunlarının çözümü için gereklidir. Kadınların siyasette eksik temsilinin giderilmesi için siyasal ve kamusal alanda kadınların sayısını artırmak ve kadınların içinde buldukları koşulları değiştirmek gereklidir. Siyasi partilerde eşitlikçi bir yapının kurulması, aday seçimlerinin demokratikleştirilmesi ve cinsiyet kotası kadınların siyasal alanda daha eşitlikçi bir oranda temsilini sağlayacak çözümlerdir. Kadınların siyasetteki eksik temsilinin giderilmesi; kadın oranının anayasa ile düzenlenmesi, yasayla düzenlenmesi ya da oranın düzenlenmesinin siyasal partilere bırakılması olmak üzere üç farklı şekilde gerçekleştiği görülmektedir (Çağlar, 2011:72-73). Kadınların yerel düzeydeki temsil düzeyinin artırılması için kota yöntemi birçok ülkede uygulanmaktadır. Fransa’da yerel yönetim seçimlerinde uygulanan “6’lı dilim kotası” (aday listelerinde sırayla üç erkek üç kadın) uygulanması, “fermuar dizgesi”ne (bir erkek-bir kadın) göre daha dezavantajlı olmasına karşın, %47’lik temsil oranına ulaşılmasında etkili olmuştur. Arjantin’de seçime girecek adayların %30’u, Brezilya’da %20’si kadın olmak zorundadır. Hindistan’da yerel meclislerde %33 kota uygulaması vardır. Öte yandan, kotayı zorunlu kılan bir yasal düzenlemeye sahip olmayan birçok ülkede bile siyasal partiler iç düzenlemeleriyle (tüzük ve seçim yönetmelikleri) kota uygulamaktadırlar. Avusturya, Norveç, İsveç ve İngiltere bu ülkeler arasındadır. Kadın üyelere yerel meclislerde belli bir oranın ayrılmasını öngören kota sistemleri kısa vadede kadın temsilini sayı olarak arttırırken uzun vadede kadınların yerel düzeydeki etkinliği üzerinde olumlu etkide bulunabilmektedir (Oktay, 2013:969). Ülkemizde kadın temsilinin arttırılması için, gerek derneklere gerekse partiler, kadınların parti teşkilatlarına ve seçim süreçlerine katılımını destekleyebilir; gerekiyorsa partiler temsilcilerin niteliksel ve niceliksel artışı konusunda kadın örgütleriyle işbirliğine gidebilir. Daha uzun vadede, partilerin kadın kollarının kademeli olarak kaldırılması ve

kadınların giderek partinin ana teşkilatında “asil” unsurlar olarak yer bulması da bu açıdan olası bir çözüm olabilir (Toksabay ve Memişoğlu, 2007:16).

Çalışmayı desteklemek için yapılan mülakat sorularına verilen cevapları derlediğimizde şu görüşler ortaya çıkmıştır. Kadınlara yerel yönetimlere katılımı ve temsiliyi inceldiğimizde, kadınların siyasal sistemle yeterince bağ kuramadığı görülmektedir. Erkek egemen bir topluma sahip olmamız, siyaset erkek işidir gibi kalıp düşünceler içerisinde kadınların siyasete katılımının dünden bugüne yeterince temsil edilemediğini ve katılımında dünya ortalamalarının oldukça altında olduğunu görmekteyiz. Türkiye'nin nüfusunun yarısına yakını kadınlar oluşturmaktadır. Dolayısıyla toplumun yarısının temsil edilmediği bir yönetim eksik kalacak ve sorunların çözümünde etkin olmayacaktır. Konya MHP İl Kadın Kolu Başkanı ile yaptığım mülakat çalışmasında ifade etmiş olduğu gibi; kadın sorunlarını yaşayan kadınlar olduğu için kadını da en iyi kadın anlamaktadır. Kadının yaşamın her alanında olması gerekmektedir. “Erkek devlettir yönetir, korur sahip çıkar. Kadın, millettir devleti yalnızca o ayakta tutar” sözü ile de kadının önemini vurgulamıştır. Benzer bir yorumu da Konya CHP Kadın Kolu Başkanı; “Kadın sorunlarını en iyi kadının bileceğini ve kadın için en candan mücadeleyi kadının gerçekleştireceğini ifade edip, kadın sayısı siyasette ne kadar fazla olursa kadınlar için mücadele daha fazla olur” şeklinde yanıtlamıştır. Mülakat yapılan kadın meclis üyelerinin hepsi Ak Partikadın meclis üyesidir. Bunun sebebi diğer partilerin Konya'dan kadın meclis üyelerinin bulunmamasıdır. Ve mülakatta verdikleri cevaplar değerlendirildiğinde ortaya çıkanlar; demokrasi gereği kadın ve erkeklerin her alanda eşit olarak temsil edilmesi gerekir. Çoğu toplumda kota uygulaması kadın temsili için önemli bir adım olarak görülmektedir. Türkiye de kadın temsili oranı çok düşük olduğu için en azından kota uygulaması getirilebilir. Türkiye'nin ataerkil bir toplum yapısına sahip olması, kadının cinsel bir obje olarak görülmesi, eğitim düzeyinin yeterli olmaması, kadınların siyasetten uzak durması gibi sebeplerden ötürü kadınların katılımı ve temsili istenen düzeye ulaşamamıştır. Siyasete katılım, kadınlar için sadece oy verme ya da parti üyeliğinin bulunması olarak düşünülmemelidir. Siyasete katılım, kadınların da politikada aktif olması veya bir hükümetin üyesi olma şeklinde düşünülmemelidir. Kadın-erkek eşitliği siyasal anlamda da yerini hak ettiği ölçüde bulmalıdır. Türk kadınları çoğu dünya ülkelerine göre daha önce siyasal haklara kavuşmuştur. 1930'da yerel seçimlerde, 1934'de genel seçimlerde seçme ve seçilme hakkını elde etmiştir. Fakat çoğu ülkede olduğu gibi Türkiye'de de kadınlar için seçilme hakkı yeterince faaliyete geçirilememiştir. Günümüzde de bu sorun devam etmektedir. Seçilme hakkından yararlanma ve siyasal partilerin karar mekanizmalarında yer alma konusunda kadınlar hala yeteri kadar temsil edilmemektedir. Ülkelerin siyasal

sistemindeki işleyiş farklılıkları da kadın katılımını ve temsilini önemli ölçüde etkilemektedir. Ayrıca yapılan araştırmalara göre, eğitim düzeyi yükseldikçe kadının siyasal katılımının ve siyasal partilerde aktif bir şekilde çalışma oranının da arttığı görülmektedir. Kadınların siyasal karar mekanizmalarında eksik temsil edilmesi, kadın konumunun belirlenmesi açısından da önemlidir. Kararlara katılıp yönlendirebilen, karar alan konumunda olan kadınlar siyasette daha aktif olabilmektedir.

Yapılan mülakatlarda katılımcılarında ifade etmiş olduğu gibi, Türkiye’ de temsil oranı yetersiz kalmaktadır. Kota uygulaması siyasetin içerisinde en az %30 civarında olacak bir uygulamaya gidilebilir. Kota uygulaması sadece kadınlar için olmamalı “cinsiyet kotası” şeklinde olmalıdır. Erkekler, gençler ve kadınlar yeterli bir düzeyde temsil edilmelidir. Konya İl Kadın Genel Meclis Üyesi ve Kadın Belediye Meclis üyeleri ile yaptığımız görüşmelerde, parlamentoda olduğu gibi mahalli idarelerde de kadınların temsilinin olması gereken düzeyin çok altında olduğunu ifade etmişlerdir.

Sonuç

Bu çalışma Yerel Siyasette Temsil ve Katılım: Kadın Aktörler’i incelemek amacı ile yapılmıştır. Tarihsel süreç içerisinde düşünürler, temsilin işlev ve geçerliliği konusunda farklı yaklaşımlar sergilemişlerdir. Osmanlı döneminde genel bir temsilden ziyade sınırlı bir temsilin varlığı söz konusudur. Cumhuriyet döneminde ise 1930’da yerel yönetimlerle birlikte temsil önemli olmuştur. Yerel siyasette temsil kavramı, hak ve görev bakımından bir kimse ya da topluluğun yerine ve adına davranmak, anlamında kullanılmıştır. Temsilin seçimle başlayıp ve seçimle bittiği yönünde görüşler bulunmaktadır. Bunun için seçimlerde temsilci seçerken “*uygun aday*” belirlenmelidir. Bir temsilciler meclisi halka ne kadar benziyorsa, toplumun özelliklerini ne kadar yansıtabiliyorsa o kadar temsil niteliği arz etmektedir. Yerel siyaset, yerel yönetim örgütlerinin dışındaki diğer kurum ve örgütlerle, otoriteleri kapsayan süreçleri de içine alır. Yerel siyasetin merkezi kavramları, şehir ve şehir yönetimidir. Kentler, çağımızda toplumsal ilişkileri belirleyici mekanlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kadınların sınırlı temsili siyasal yaşama katılımdaki yetersizliği ortaya koymuştur. Kentleşen yığınlarda, siyasete katılma isteği artmıştır. Katılım, iyi bir yönetsel sistemin kurulması ve çıkar çatışmalarının giderilmesinde aracı olup, katılımın genel amacı demokrasiyi daha ileriye taşımaktır. Yerel yönetimlerde halk katılımı karar verme yetkisinin seçilmiş temsilcilere aktarılması ile sağlanır. 1990’larda siyasette katılım bir araç olmaktan çıkmış bir amaç olmuştur. Yüzyıllar boyunca kadınlar içinde yaşadıkları siyasal sistem ile yeterince bağ kuramadıklarından dolayı kadınların siyasete katılımı istenilen düzeyde olmamıştır. Pek çok

kadının katılma davranışı kocalarının ya da aile içinde sözü geçen baba, dede, amca, dayı, oğul gibi erkeklerin istediği biçimde olmaktadır. Seçimlerde aday olmak isteyen birçok kadın, cinsel önyargılar ve baskılar neticesinde aday olmamaktadır. 1930 da Kadınlar Türkiye’de yerel seçimlerde seçme ve seçilme hakkını erkeklerle eşit bir biçimde elde etmiştir. 1970 yılında ise seçme ve seçilme hakkıyla ilgili yasalarda eşitlikçi düzenlemelerle kadının siyasal katılımı teşvik edilmiştir. 1990’larda ilk defa bir kadının partinin başına geçerek Başbakan olması kadınları ümitlendirmiş ve siyasete katılmaya özendirmiştir. Günümüzde kadınlar oykullanma dışında, siyasal ilgiden başlayarak siyasal katılmanın diğer tüm birimlerinde erkeklere göre katılımı azdır. Eğitim düzeyi yükseldikçe kadının siyasal katılımının arttığı görülmektedir. Türkiye de yerel seçilmişlerin cinsiyet bileşimine bakıldığında kadınların ulusal temsilden de düşük bir oranda yer aldığı görülür. Kadınların siyasette eksik temsiline giderilmesi için siyasal ve kamusal alanda kadınların sayısını arttırmak ve kadınların içinde buldukları koşulları değiştirmek gereklidir. Sosyal ve ekonomik faktörler kadınların siyasal hayata katılımını azaltmaktadır. Ayrıca günümüzde kadınların siyasal katılımına ilişkin en önemli sonuç, her sosyal seviyedeki kadınların daima erkeklerde düşük oranlarda seçime katılmalarıdır. Türkiye’de kadınların siyasal yaşama katılımının ilk basamağı yerel yönetimlerde de temsili sınırlıdır kadınların yerel yönetimdeki ve yerel siyasetteki temsili, siyasal haklarını kullanmaları açısından son derece önemlidir. Türk kadınının siyasetteki etkinlik düzeyinin düşüklüğü üzerinde ciddiyle durulması gereken bir olgudur. Siyasi partilerde eşitlikçi bir yapının kurulması, aday seçimlerinin demokratikleştirilmesi kadınların siyasal alanda daha eşitlikçi bir oranda temsiline sağlayacaktır. Kadınlara pozitif ayrımcılık tanınarak temsiline belli bir oranın üstüne çıkması sağlanabilir.

1999, 2004, 2009 ve 2014 seçimlerindeki sonuçlar bize yasal düzenlemeler ve toplumsal beklentilere rağmen hala siyasette istenilen düzeye gelinmediğini açıkça ortaya sermektedir. Seçim sürecinde birçok kadın aday gösterilmekte fakat ya seçilemeyecek bir sırada aday gösterilmekte ya da seçilemeyecek bir yerde aday gösterilmektedir. Oysa demokrasinin bir gereği olarak kadınlara olması gereken bir konuma getirilmelidir. Kadın yere siyaseti tam anlamıyla yaşadığı için yerel yönetim birimlerinin karar ve uygulama aşamalarında daha etken olarak yer almalıdırlar. Yerel yönetimlerde söz sahibi olma fırsatı bulan kadınlarsa “kadın konuları” olarak nitelendirilen aile, şiddet, sağlık, eğitim gibi alanlarda görevlendirilmekte ve erkeğin alanına dâhil edilen güvenlik, ekonomi gibi alanlarda uzak tutulmaktadır. Yerelde de, genelde de kadınlar bir “oy atma” ya da “oy toplama” aracı olarak görülüp, kullanılmaktadır. Seçim dönemlerinde kadınlar erkekler için mücadele vermekte ve bu yarışta kendisine yeterince yer bulamamaktadır. Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) il ve ilçe yönetimleri ve parti meclislerinde

1989' dan beri cinsiyet kotası uygulanmaktadır. Demokratik Sol Partinin (DSP) de kadına yönelik kota uygulamasına sahiptir. Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) ve Adalet ve Kalkınma Partisinin(AKP) tüzüğünde cinsiyet kotası yer almamaktadır. Partilerde kadın kollarının harcamaları arttırılmalıdır. Kadınların siyasal katılımlarının artması için engeller kaldırılmalı, ekonomik, sosyal ve psikolojik eşitsizlikler giderilmelidir. Kadınların katılımını arttırmak, sorunlarının çözümü için eğitim önemli bir yer edindiğinden eğitim olanakları arttırılmalıdır. Ülke genelinde ve de yerelde cinsiyet kotası getirilmelidir. Kota doldurulmak için değil bu liyakate sahip insanların olması için kullanılmalıdır. Kadınların siyasette sağlayacakları fayda kendilerine gösterilmelidir. Siyasete girmek isteyen kadınların parti üyeliği, milletvekili başvuru ücretleri, siyasal etkilere ve örgütlere ulaşma güçlüğü, aile ve ev hayatının önceliğine kaymayan yaşam tarzları gibi durumlar düzeltilmelidir. Meclisin çoğunluğunda kadın siyasetçi olması kadın politikaları yönünden ikna etme olanakları doğuracak politik güçleri etkileme hakları olacaktır. Siyaset konusunda bilinçlendirilme sağlanmalıdır. Kadınlar, sosyal, kültürel alanda daha çok ön plana çıkmalı, beden, zihnen ve kültür anlamında geliştirilmelidir. Babecileri kazanmış kadınlar siyasal alanda yer almak isteyecektir ve dolayısıyla kadın katılımı ve temsili artış sağlayacaktır. Kadınlar, kadın sorunlarının bildiklerinden daha iyi çözüm üretebilirler. Kadın sayısının artması tek başına bir çözüm yolu olamaz, kadın sorunlarıyla erkeklerinde ilgilenmesi gerekmektedir.

Kaynakça

- Ağırbaş, E. D. (2008). Avrupa Birliği ve Türkiye'de Alan Kullanım Kararlarında Yerel Yönetimlerin Rolü: Gaziemir Örneği. Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi. (s.1-201).
- Akdoğan, Y. (2008). Yerel Siyaset-Kavramlar.İstanbul, Okutan Yayıncılık 1. Baskı
- Alkan, A. (2004). Yerel Siyaset Kadınlar İçin Neden Önemli? Birikim, Sayı 179, (s.1-8).
- Alkan, H. ve Çiftçioglu, H. (2007). Yerel Siyasette Belediye Meclisi ve Siyasi Parti Örgütleri: Göksun Örneği. Kocaeli Üniversitesi, Sosyal BilimlerEnstitüsü Dergisi (14)/2: (s.1-27).
- Arslan, A. (2004).Türk Siyasi Elitleri Arasında Kadının Temsili. Kadın Çalışmalarında Disiplinlerarası Buluşma Sempozyumu. (s.103-120).
- Ayata, A. G. (1998). 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler "Laiklik, Güç veKatılım Üçgeninde Türkiye'de Kadın ve Siyaset".İstanbul, Tarih Vakfı Yayınları. BirinciBasım
- Aydın, A. H. (2008). Bir "Yerel Yönetim" olan "Özel İdare"nin "Genel Meclisi". Yerel Siyaset Dergisi, Eylül, Sayı 33, (s.5-7).
- Baltacı, C. ve Eser, B. ve Tekin, N. (2009). Tarihsel Süreç İçindeTürkiye'de Kadınların Siyasal Haklarını Elde Etmesi Ve SiyaseteKatılımı. Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF, Kamu Yönetimi Bölümü. (s.1-22).
- Başaran, İ. (2008). Kent ve Yerel Yönetim. İstanbul, Okutan Yayıncılık, 1.Baskı
- Bulut, Y. ve Tanıyıcı, Ş. (2008). Türkiye'de Belediye MeclisÜyelerinin Temsil Ediciliği: Erzincan Örneği. Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal BilimlerDergisi, Sayı 21. (s.171-194).
- Çadır, M. (2011). Kadının Siyasal Yaşama Katılmasında Siyasi Parti Kadın Kollarının Rolü (TBMM'de Grubu Bulunan Siyasi Partiler Bağlamında Ankara İli Örneği). T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, Uzmanlık Tezi, Afşaroğlu Matbaası, Ankara, (s.1-190).
- Çağlar, O. N. (2011). Kadının Siyasal Yaşama Katılımı ve KotaUygulamaları. Süleyman Demirel Üniversitesi, Vizyoner Dergisi C.3,S.4, (s.56-79).
- Çelik, A. (2008). Yerel Temsil Açısından Yerel Seçilmişler Üzerine BirAraştırma: Bingöl İl Merkezi. Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt 17, Sayı 1, (s.5-18).

- Çelik, A. ve Uluç, A. V. (2009). Yerel Siyasette Temsil Üzerine Bir Çalışma: Şanlıurfa Örneği. İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi No:41 (s.215-231).
- Çelikan, S. (2010). Yerel Siyasetin Dinamikleri: Mersin Örneğinde Katı Atık Sorunu. Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. (s.1-111).
- Çiftçioğlu, H. (2006). Yerel Siyaset Göksun Örneği. Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. (s.1-135).
- Çitci, O. (1989). Yerel Yönetimlerde Temsil. Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları No. 226. Üçbilek Matbaası, Ankara
- Çitci, O. (1996). Temsil, Katılma ve Yerel Demokrasi. Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Cilt 5, Sayı 6, (s.5-14).
- Demir, O. (2008). Yerel Siyasette Katılımcılık ve Kalkınma (Türkiye’de Yerel Gündem 21 Örneği). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. (s.1-132).
- Erbay, E. ve Tuncay, T. (2006). Sosyal Hizmet Bakışıyla Kadın İstihdamı. Toplum ve Sosyal Hizmet. Cilt 17, Sayı 2, (s.25-40).
- Eryılmaz, B. (2000). Kamu Yönetimi. İstanbul, Erkam Matbaası
- Geçgin, E. (2009). Türkiye’de Kadınların Siyasal Katılımı: Ankara’da AKP’li ve CHP’li Kadın Karşılaştırması. VI. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Toplumsal Dönüşümler ve Sosyolojik Yaklaşımlar, Adnan Menderes Üniversitesi, Aydın. (s.623-651).
- Genç, F. N. Özoğuz B. ve Yılmaz, M. (2011). Yönetişim Yaklaşımı ve Farklı Katılım Yöntemleri. Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı, Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi-1, Birinci Baskı, (s.95-113).
- Gökçimen, S. (2008). Ülkemizde Kadınların Siyasal Hayata Katılım Mücadelesi. Yasama Dergisi, Sayı 10 (s.1-59).
- Görmez, K. ve Uçar Altınışık, H. (2011). Yerel Demokrasi ve Kent Konseyleri. Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı, Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi-1, Birinci Baskı, (s.31-51).
- Henden, H.B. (2005). Katılımcı Yerel Yönetim Anlayışında E-Belediyeçiliğin Yeri ve Önemi. Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi 1303-5134 (s.1-13).
- Kandemir, H. (2010). Yerel Siyaset ve Kalkınma İlişkisinin Analizi: Isparta Örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çalışma Ekonomi ve Endüstriyel İlişkiler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi. (s.1-109).
- Kaypak, Ş. (2011). Katılımcı Yönetim Mekanizması Olarak Kent Konseyleri. Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı, Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi-1, Birinci Baskı, (s.134-158).
- Kentleşme Şurası. (2009). Yerel Yönetimler, Katılımcılık ve Kentsel Komisyon Raporu. TC. Bayındır ve İskan Bakanlığı. (s.-1-112).
- Kestellioğlu, G. (2011). Yerel Demokrasi ve Kent Konseyleri: Kahramanmaraş Örneği. Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı, Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi-1, Birinci Baskı, (s.52-74).
- Kırkpınar, L. (1998). 75 Yılda Kadınlar ve Erkekler. “Türkiye’de Toplumsal Değişme Sürecinde Kadın”. İstanbul, Tarih Vakfı Yayınları. Birinci Basım
- Koçak, H. ve Tolanlar, M. (2009). 29 Mart 2009 Yerel Seçim Sonuçları Bağlamında Değişen Kentsel Siyasal Davranışlar (Afyonkarahisar ve Aydın Örnekleri). Aydın, VI. Ulusal Sosyoloji Kongresi “Toplumsal Dönüşümler ve Sosyolojik Yaklaşımlar”, Adnan Menderes Üniversitesi
- Koçak, S. Y. ve Ekşi, A. (2010). Katılımcılık ve Demokrasi Perspektifinden Türkiye’de Yerel Yönetimler. SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı 21, (s.295-307).
- Memiş, L. Cebeci, E. ve Öztürk, N. (2011). Türkiye’de Büyükşehir ve İl Merkezi Düzeyinde Bulunan Kent Konseyleri Web Sayfalarının “Katılım” Bağlamında Değerlendirilmesi. Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı, Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi-1, Birinci Baskı, (s.219-240).
- Oktay, Tarkan. (2013). Belediye Meclisleri Komisyonlarında Kadın Temsili: Bölgesel Bir Analiz. 11th International Conference on Knowledge, Economy and Management (ICKEM), (s.965-997).
- Özkiraz, A. ve Zeren, H. E. (2009). Yerel Yönetimlerde Halk Katılımı Tokat İl Merkezinde Uygulanmalı Bir Çalışma. Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 2. (s.229-247).
- Pektaş, E. K. ve Akın, F. (2010). Avrupa Kentsel Şartları Perspektifinde Bir Kentli Hakkı Olarak “Katılım Hakkı” ve Türkiye. Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F. Dergisi C.XII ,S.II, (s.23-49).
- Phillips, A. (1995). Demokrasinin Cinsiyeti. İstanbul, Metis Yayınları, 1. Basım (Çev: Alev Türker)
- Pustu, Y. (2005). Yerel Yönetimler ve Demokrasi. Sayıştay Dergisi, Sayı 57, (s.121-134).
- T.C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. Politika Dokümanı Yetki ve Karar Alma Sürecinde Kadın. (s. 1-28).
- Tekeli, Ş. (1982). Türk Toplumunda Kadın. “Türkiye’de Kadının Siyasal Hayattaki Yeri”. İstanbul, Araştırma, Eğitim, Ekin Yayınları. 2. Basım
- Tekin, N. (2009). Ev Kadınları ve Çalışan Kadınlar Arasında Siyasal Davranış Farklılıkları: Isparta Örnek Olay Araştırması. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, (s.1-137).
- Toksabay Esen, A. ve Memişoğlu O. (2007). Siyasetin Cinsiyeti. Politika Notu. (s. 1-18).

- Türel, N. ve Çağlar, N. (2010). Yerel Yönetimlerde Kadın Temsili-Isparta İli Örneği. Süleyman Demirel Üniversitesi, Vizyoner Dergisi, C.2, S.1, (s.16-40).
- TUİK. (2018). Yerel yönetimlerde Erkek ve Kadın Oranı, 1999, 2004, 2009, 2014.www.tuik.gov.tr (Erişim Tarihi: 08.01.2018).
- Usta, S. (2011). Katılımcı Demokrasi Perspektifinde Kent Konseyleri ve Sivil Toplum Kuruluşları İlişkisi: Sakarya Örneği. Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı, Bursa Kent Konseyi Bilimsel Yayınlar Dizisi-1, Birinci Baskı, (s. 201-218).
- Yıldırım, U. ve Öner, Ş. ve Aksu, H. ve Tatlı, M. (2011).YerelTemsil ve Katılım Bağlamında Belediye Meclisleri: Kahramanmaraş ve Sivas Örnekleri.Mustafa Kemal Üniversitesi,Sosyal Bilimler Enstitüsü, Cilt:8, Sayı15. (s.507-530).